

Temat: Społeczna odpowiedzialność uczelni wyższych w Polsce. Przykłady, strategie, możliwości...

Przedsiębiorczość zakorzeniona w wartościach, jako warunek uczelni społecznie odpowiedzialnej.

WTSTEP:

Przedstawiona praca jest wynikiem moich przemyśleń na temat społecznej odpowiedzialności uczelni wyższych w Polsce. Rozważanie te, są poszukiwaniem odpowiedzi na pytanie: Jak powinna kształtować się symbioza uczelni ze społeczeństwem, w trudnych czasach kapitalizmu? Pierwsza część pracy poświęcona jest przemyśleniom teoretycznym, które stanowiły dla mnie podstawę do analizy dwóch omówionych przykładów (Uniwersytet Łódzki oraz Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera).

1. Idea społecznej odpowiedzialności uczelni wyższych.

Pomiędzy rzeką Ebrą a Łabą, na bazie trzech filarów zbudowanych jeszcze w starożytności: filozofii, prawa rzymskiego i chrześcijaństwa, zaczęto budować nowy ład społeczny. Został on ukształtowany poprzez trzy rodzaje władzy rządzącej ludźmi: duchowej-religijnej, ziemskiej- państwowej oraz wiedzy, a raczej poszukiwaniu prawdy o świecie. W klimacie rodzącej się demokracji, kształtowały się pierwsze niezależne samorządy terytorialne, zawodowe, a następnie wspólnoty uczonych i uczących się. Te ostatnie cieszyły się szczególnym zainteresowaniem władców. Pomysłowi wynalazcy, skuteczni lekarze, biegli dyplomaci zawsze chętnie witani byli na dworach. Szybko jednak okazało się, że nauka będąca służebnicą królów, ograniczona jest kajdanami ich władzy. Aby uczeni mogli realizować swą społeczną posługę musieli stać się krytyczni, niekiedy wręcz wątpiacy, uwzględniający różne warianty działań. Nauka bowiem, winna być kształtowana w wyniku dyskusji, polemiki, poddawana nieustannej krytyce bez której postęp staje się niemożliwy.

Jest to również jeden z głównych postulatów zaproponowanych przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zawartych w kodeksie o dobrych praktykach szkół wyższych z dnia 26 kwietnia 2007 roku.

„*Uczelnia cieszy się przywilejem darzonej autorytetem instytucji życia publicznego. Z działaniem uczelni wiąże się wielka odpowiedzialność społeczna. To wymaga, by uczestnicząc w życiu publicznym, a zwłaszcza zabierając głos w doniosłych społecznie sprawach uczelnia kierowała się bezstronnością i obiektywizmem*”. Szkoła wyższa, która dobrze realizuje swoją misję, poprzez rzetelność prowadzonych badań, jak i kształtowanie elit kulturalnych i politycznych przyczynia się do pomnożenia dobra wspólnego kraju oraz umacnia demokrację. Nie tylko przestrzega prawa, ale także kształtuje poszanowanie jego litery wśród studentów i całej społeczności akademickiej. Korzystając ze swej autonomii sama obiera misję i cele, uwzględniając jednocześnie swoją odpowiedzialność za dobro wspólne. Kierownictwo uczelni jest kreatywne. Nie poprzestaje na biernym podtrzymywaniu zastanych kierunków działania, ale wyraża się w podejmowaniu inicjatyw, które przyczyniają się do rozwoju uczelni. Wszelkie procedury związane z zadaniami i inicjatywami, konkursami na stanowiska, awansami pracowników oraz nagrodami, naborem i promocją studentów są jawne i sprawiedliwe. Uczelnia poprzez swoją tradycję i współczesną misję jest instytucją powszechną. Dzięki badaniom oraz dydaktyce uczestniczy w kształtowaniu nauki światowej i troszczy o dobro całej ludzkości. Dąży do utrzymania międzynarodowych kontaktów oraz zabiega o właściwą pozycję w światowej wspólnocie akademickiej.

Według mnie opisane postulaty stanowią filary uczelni społecznie odpowiedzialnej. Mają one charakter uniwersalny i ponadczasowy, jednak nie wyczerpują problematyki odpowiedzialności współczesnej uczelni. Coraz silniejsza presja ze strony biznesowego oraz rządowo- samorządowego otoczenia przyczynia się do transformacji uczelni w przedsiębiorstwa, a społecznej odpowiedzialności w zobowiązania wobec klientów. Realizowanie tych oczekiwań zależy od prawa i statusu, od presji społecznej kładącej nacisk na rozwój gospodarki opartej na wiedzy oraz od zdolności adaptacyjnych szkół wyższych, czyli kultury organizacji sprzyjającej innowacyjności i przedsiębiorczości. W moim przekonaniu należy dążyć do rozwoju szkolnictwa wyższego- przedsiębiorczego, które równocześnie nie zatraci akademickich wartości.

2. Uczelnie społecznie odpowiedzialne w Polsce. Przykład Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera.

Uniwersytet w Łodzi funkcjonuje od 1945 roku jako kontynuator dorobku i tradycji Instytutu Nauczycielskiego, Wyższej Szkoły Nauk Społecznych Ekonomicznych oraz oddziału Wolnej Wszechnicy Polskiej. Obecnie nauczanie odbywa się na 37 kierunkach studiów oraz 134 specjalnościach. Ogółem na UŁ studiuje ok.41 tys. osób. Zatrudnionych jest

3.842 pracowników przyczyniających się do prawidłowego funkcjonowania uczelni, w tym 2.252 nauczycieli akademickich, z czego 217 osób to profesorowie tytularni.

Deklarowaną misją Uniwersytetu Łódzkiego jest tworzenie wspólnoty studentów, absolwentów, pracowników, której działalność prowadzona w duchu wolności naukowej oparta będzie na otwartości i różnorodności. Celem uniwersytetu jest również kształcenie przyszłej polskiej i zagranicznej elity ludzi mądrych, odpowiedzialnych o szerokich horyzontach myślowych. . Jako jedna z wiodących polskich uczelni zakłada aktywny udział w innowacyjnym rozwoju miasta Łodzi, regionu łódzkiego i całego kraju, a także budowę współpracy międzynarodowej (w szczególności więzi z czołowymi uczelniami Europy Środkowej i Wschodniej). Misja ta, co prawda odpowiada założeniom uczelni społecznie odpowiedzialnej, jednak najważniejszy jest stopień jej urzeczywistnienia w życiu szkoły.

Uniwersytet Łódzki realizuje 97 międzynarodowych umów o współpracy z wyższymi uczelniami. Dzięki nim pracownicy biorą udział w wielu programach międzynarodowych, a studenci, wybierając odpowiednie kierunki mogą zdobywać dwa dyplomy jednocześnie (polski i zagraniczny). UŁ działa także w ramach europejskich sieci uniwersytetów, realizuje liczne programy badawcze Programu Ramowego Unii Europejskiej oraz jest członkiem wielu organizacji międzynarodowych tj. European University Association EUA, Alliance of Universities for Democracy (AUDEM), INTER-University Dubrovnik. Dzięki podpisaniu dwustronnych umów w ramach programów Sokrates i Erasmus studenci UŁ mogą kontynuować naukę w 23 krajach Europy. Wykorzystując kreatywność swoich pracowników, uczelnia tworzy wyodrębnione ze struktur wydziałowych ośrodki naukowo badawcze, jak np. Ośrodek Badań Europejskich, Ośrodek Badań i Studiów Przekładowych, Ośrodek Naukowo-Badawczy Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego, Ośrodek Naukowo-Badawczy Problematyki Kobiet. Chcąc zlikwidować bariery dostępu do edukacji wśród osób niepełnosprawnych, w UŁ powołany został Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych. Powstał także Uniwersytecki Punkt Informacyjny, którego nadrzędnym celem jest zwiększenie dostępności studiów wyższych dla osób z niepełnosprawnością. Do obowiązków pracowników biura, należy między innymi pomoc podczas egzaminów w trakcie roku akademickiego.

Uniwersytet Łódzki będący uczestnikiem cyrkulacji kapitału ludzkiego wychodzi naprzeciw potrzebom studentów i pracodawców. W tym celu uczelnia utworzyła trzy biura Karier, a także program „Uniwersytet Łódzki dla pracodawców”, którego celem jest uruchomienie współpracy pomiędzy pracodawcami a pracownikiem. Wymierne korzyści jakie przyniósł uczelni program to między innymi: organizowanie Uniwersyteckich Targów Pracy,

powołanie w 2003 roku Rady Biznesu przy wydziale Zarządzania UŁ skupiające kilkadziesiąt firm, zainicjowanie programów marketingowych dla licealistów, coroczne konferencje Nauki dla Gospodarki(od 2003 roku).

Działalność, za którą również należy Uniwersytet Łódzki pochwalić to akcja „Za kwiaty dziękujemy”. Pomysł ten wyszedł ze strony grona profesorskiego, które apeluje, aby zamiast kwiatów dawnych w podzięce komisji na obronie prac magisterskich i licencjackich studenci kupowali pocztówki, z których dochód przekazywany jest na cele charytatywne.

Uczelnią, która według mnie, również zasługuje na wyróżnienie ze względu na swoje społeczne zaangażowanie jest **Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera**. Powstała w 2003 roku, w wyniku w inicjatywy Europejskiego Centrum Certyfikacji (ECC), powołanego przez Wyższą Szkołę Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Społecznego Instytutu wydawnictwa „Znak”, Instytutu Tertio Millennio oraz Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych. Nauczanie odbywa się na 19 kierunkach (w tym 15 podyplomowych) w ramach 17 specjalności, kształcąc ok.2000 osób. Mimo swojego bardzo młodego wieku cieszy się renomą i autorytetem w całej Polsce, na co znaczący wpływ ma Rada patronacka WSE. Jej członkami są przedstawiciele środowisk uniwersyteckich, politycznych, artystycznych - m.in. Władysław Bartoszewski, Norman Davies, Andrzej Zoll, Adam Zagajewski i Zbigniew Brzeziński. Uczelnia deklaruje priorytetowe znaczenie jakości edukacji, które stara się realizować poprzez wprowadzanie nowych sposobów nauczania opartego na zaangażowaniu studenta. Dydaktycy WSE to wysoko wykształcona kadra, która na każdym etapie kariery ma zapewnioną możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji. Wśród wykładowców znajdują się takie osobowości jak: Piotr Sztompka, Tadeusz Sławek, Aleksander Hall, Marek Bankowicz, Ryszard Legutko, Paweł Dembiński, Jarosław Górniak, Zdzisław Najder, Jerzy Kranz, Czesław Porębski. Aby zagwarantować swoim absolwentom prace, uczelnia współpracuje z szeroko rozumianym biznesem i dostosowuje sposób kształcenia do zapotrzebowania rynku. Dzięki stosunkowo niewielkiej liczbie studentów, szkoła zapewnia indywidualne podejście do każdego ucznia oraz umożliwia im „rozwijanie skrzydeł” oferując np. pomoc w zdobywaniu grantów z Ministerstwa Spraw Zagranicznych na realizację ich pomysłów.

Wyższa Szkoła Europejska dbając o swój rozwój, a także uwzględniając odpowiedzialność za dobro wspólne społeczeństwa organizuje wykłady gościnne, debaty i spotkania otwarte. Realizuje również wiele projektów badawczych takich jak projekt rozwojowy uczelni „Kompetentnie ku przyszłości”, „Polska w oczach Holendrów”, „Peace and Development

Studies w WSE”, „Kultura i Polityka” itp.. Niezwykle trafionym pomysłem, zainicjowanym przez WSE, Wyższą Szkołę Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz Wyższą Szkołę Zarządzania i Administracji w Zamościu okazało się utworzenie Konsorcjum Akademickiego. Zasadniczym jego celem jest wspólna praca nad jakością procesu kształcenia oraz prowadzenie wspólnych badań na rzecz nauki i środowiska gospodarczego. Uczelnie współtworzące Konsorcjum wprowadziły jednolity, zintegrowany system zarządzania „Uczelnia XP”, który zarówno wspomaga system zarządzania, jak również obsługuje szeroko pojęty tok studiów. We wszystkich placówkach funkcjonuje ujednolicony system stypendialny bazujący na środkach własnych uczelni partnerskich, środkach pochodzących z budżetu państwa oraz kwotach sponsorowanych. Wymiernym efektem tego działania jest zagwarantowanie wsparcia finansowego ponad połowie studentów. Celem podniesienia jakości kształcenia stworzono wspólny system doboru i oceny kadr, a także sposobu podnoszenia ich kwalifikacji. Konsorcjum posiada również skoordynowany system promocji, w wyniku którego uczelnia pozyskała 30 mln PLN w ramach zakończonych grantów naukowych.

Inicjatywą wstrząsającą jest także współorganizowanie przez Wyższą Szkołę Europejską Medialnego archiwum Jana Pawła II, które zrealizowało program Jan Paweł II o Polsce.

WNIOSKI:

Z powyższej analizy wynika, iż społeczna odpowiedzialność szkół wyższych uległa pewnej modyfikacji. Zarówno WSE, jak i Uniwersytet Łódzki swoje działania opierają na współpracy z innymi ośrodkami oraz kładą ogromny nacisk na realizację projektów badawczych. W różny sposób starają się współpracować z pracodawcami, tak aby kształceni absolwenci mogli znaleźć zatrudnienie na rynku pracy. Nie uczestnicząc bezpośrednio w życiu konkretnej Alma Mater, nie sposób mówić o pielęgnowanych tam wartościach, jestem jednak przekonana, że zarówno Uniwersytet Łódzki jak i Wyższa Szkoła Europejska im. Ks. Józefa Tischnera mogą posłużyć za przykłady uczelni społecznie odpowiedzialnej, a strategie ich działania powinny stanowić przykład dla innych szkół wyższych.

Bibliografia:

Kodeks *Dobre praktyki w szkołach wyższych*, (red. A. Szostek) KASP i FRP, Kraków 2007.

Leja K.: *Społeczna odpowiedzialność uczelni*, Politechnika Gdańska, Gdańsk 2008.

Strona internetowa WSE: <http://www.wse.krakow.pl/>

Strona internetowa Uniwersytetu Łódzkiego: <http://www.uni.lodz.pl/>